

2023
NATUR
OG
GRØNNE
OMRÅDER

Herning
Kommune

NATURINDSATSEN

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	2
Beskrivelse af området	3
Naturpolitik	3
DK2020 Klimahandleplan	5
Opgørelse af de enkelte mål	6
1. Biodiversitet	6
2. Vandløb og søer	12
3. Ådale, enge og moser	16
4. Skove	18
5. Heder og overdrev	21
6. Agerlandet	22
7. Bynær natur	24
8. Kulturarv	28
9. Friluftsliv	29
10. Formidling	33
Konklusion på naturindsatsen	41
Værd at bemærke	41

Forsidefotos: Stort billede: Indvielse af Gjellerup Enge. Foto: Herning Kommune. Små billeder: Fra venstre: Mad over bål – kom ud mand. Foto: Elsebeth Houe. Ny platan i Mindeparken. Foto: Thomas Hørby Andersen. Ponyer i Gjellerup Enge. Foto: Louise Berg Hansen. Udskiftning af rørbro i Bærkær Bæk. Foto: Michael Gramkow.

Beskrivelse af området

Forvaltningen har hvert år, siden 2009, fremlagt en status over kommunens samlede indsats på naturområdet. Det gør vi for at evaluere på årets indsats, set i forhold til kommunens naturpolitik og de 10 mål, som politikken beskriver.

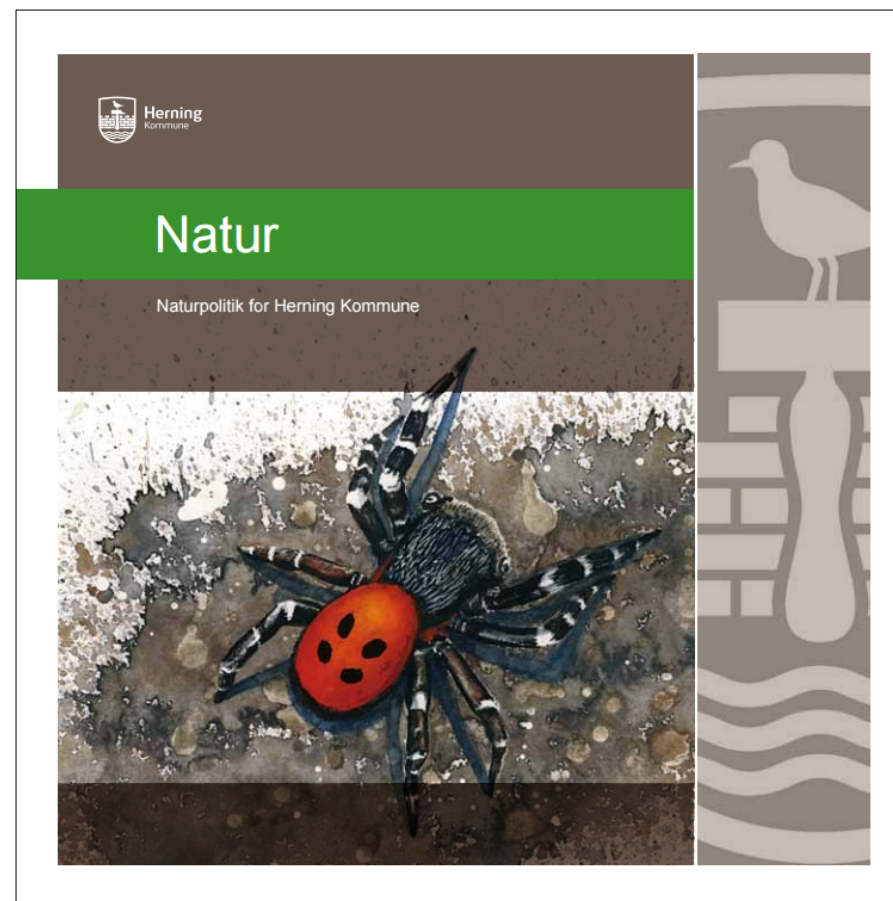
Naturpolitik

Herning Kommunes vision på naturområdet er at sikre fremtidige generationer en varieret natur og landskaber med plads til udvikling og oplevelse for borgerne. De overordnede mål i kommunens naturpolitik er:

- Kommunens natur udvikles og benyttes ud fra principper, der skaber mere natur, størst mulig sammenhæng og bæredygtig udvikling.
- Kvaliteten af naturen, på beskyttede arealer, forbedres, og den beskyttede naturs andel af det samlede areal øges væsentligt.

Herning Kommune har haft en naturpolitik siden 2008.

[Naturpolitikken kan ses i sin helhed på Herning Kommunes hjemmeside.](#) Målene, som afrapporteres i denne rapport, kan ses i tabellen på næste side.

Herning Kommunes naturpolitik.

Mål	Naturpolitik for Herning Kommune
1 Biodiversitet	Der skabes mere plads og bedre sammenhænge i naturen. Der sikres bedre forhold for vores ansvarsarter. Der udvikles et kort, som viser, hvor i kommunen den største biodiversitet findes. Når en ansvarsart udvælges til at være i fokus udarbejdes en beskrivelse af de særlige forhold, der skal være til stede for, at arten trives. Herefter iværksættes en målrettet indsats.
2 Vandløb og søer	Der udarbejdes en vandløbsplan, som skal indeholde en prioriteret liste over projekter, der skaber synergi med bl.a. Vand- og Natura 2000-planerne. Mindst 25 km vandløb sikres målopfyldelse hvert år i overensstemmelse med vandplanerne. Der oprenses eller nyanlægges mindst tre paddevandhuller om året. Hvert år laves én oplysningskampagne om ansvarsarterne i ådalene.
3 Ådale, enge og moser	5-10 ha enge og mosearealer ryddes årligt, og arealerne græsses af. Der arbejdes for at genskabe naturlig vandstand i særligt udvalgte moser. I prioriteringen af indsatsen sættes særlig værdifuld natur og levesteder for ansvarsarter højest.
4 Skove	20 procent af skovarealet udlægges til biodiversitetsskov og urørt skov. Den kommunale skov omlægges til naturnær skov hurtigst muligt. Inden 2025 øges kommunens eget skovareal med 2,2 procent. Der efterlades mindst 5 kubikmeter dødt træ pr. ha i form af stammer. Der afmærkes og beskyttes 5 evighedstræer pr. ha. Der arbejdes for at skabe eller genskabe våde naturtyper i skovene.
5 Heder og overdrev	Naturtilstanden på beskyttede hedearealer forbedres på 50 ha om året. Hedeplejen gennemføres med fokus på at sikre så høj en biodiversitet som muligt for naturtypen.
6 Agerlandet	Kommune og lodsejere laver i samarbejde naturplejeprojekter, som støttes af kommunens naturplejepulje. Lodsejere informeres om naturplejepuljen mindst en gang årligt.
7 Bynær natur	Der udpeges løbende bynær natur med særlige værdier, som får lov at udvikle sig naturligt. Der arbejdes for, at der kan oprettes mere bynær natur, bl.a. ved skovrejsning
8 Kulturarv	Hvert år laves der nye aftaler om pleje af ca. 20 fredede fortidsminder på private arealer. Det er typisk gravhøje, der ryddes for træer og buske. For at bevare og formidle vores fælles kulturarv vil Herning Kommune styrke borgernes bevidsthed og kendskab til kulturarven. Der sættes fokus på at øge adgangsmulighederne til vores fælles kulturarv.
9 Friluftsliv	Over de kommende år skal der udvikles en plan for friluftsliv i Herning Kommune. Planen skal beskrive kommunens overordnede planlægning af friluftsliv.
10 Formidling	Tilgængeligheden til naturen forbedres. Information og vejledning om kommunens naturarealer via hjemmeside, foldere og skiltning udbygges løbende.

Tabel som viser de 10 mål i naturpolitikken

DK2020 Klimahandleplan

Herning Kommune har vedtaget en klimaplan med ambitiøse mål for både CO₂-reduktion og klimatilpasning. Klimaplanen blev vedtaget i 2022 og skal vise retningen for vores lokale bidrag til den nationale og globale klimaindsats.

Målet med klimaplanen er, at Herning Kommune senest i 2045 er en klimaneutral og klimarobust kommune. Målet gælder både Herning Kommune som geografi og som virksomhed.

For CO₂-reduktion er der opstillet syv indsatsområder: Landbrug og arealanvendelse, Transport og mobilitet, Energi, Genbrug og affald, Bæredygtig levevis, Virksomheders grønne omstilling og Herning Kommune som virksomhed. For alle syv indsatsområder er der opstillet reduktionsmål, mål og indsatser.

For at sikre en klimarobust kommune er der opstillet fire indsatsområder: Vand, Tørke, Hede og Vind. For alle fire indsatsområder er der opstillet mål og indsatser.

Der er en række mål i naturpolitikken, som rækker ind i klimaplanen, der bidrager med at bringe Herning Kommune de første skridt mod målet om at blive en klimaneutral og klimarobust kommune.

[Klimaplanen kan ses på Herning Kommunes hjemmeside.](#)

Klimaplan og naturpolitik

I tilknytning til klimaplanen er der udarbejdet en klimahandleplan, der nærmere beskriver mål for indsatserne under de enkelte indsatsområder med tidsplan, økonomi, merværdier, samarbejdspartnere m.v. I klimahandleplanen er der en række mål, som rækker ind i naturpolitikens mål. Inden for indsatsområdet Landbrug og arealanvendelse er der beskrevet en indsats, der handler om øget skovrejsning. Ved at rejse skov kan CO₂-udledningen mindskes ved, at landbrugsjord omlægges til skov.

I klimahandleplanen er målet, at der skal være rejst 300 ha ny skov inden 2025, 1082 ha inden 2030 og 2885 ha inden 2050.

En anden indsats inden for indsatsområdet Landbrug og arealanvendelse er udtagning af kulstofrige lavbundsjord. I Herning Kommune er der ca. 9.700 ha kulstofrige lavbundsjord. Heraf udgør ca. 4.900 ha dyrket landbrugsjord. Ved permanent ekstensivering, og vådlægning af kulstofrig landbrugsjord, nedbringes drivhusgasudledningen til atmosfæren markant fra disse jorde.

I klimahandleplanen er det målet, at der inden 2030 omlægges 238 ha kulstofrig jord og inden 2050 omlægges 479 ha kulstofrig jord. Derudover er det beskrevet, at potentialet for udtagning af lavbundsjordene i Herning Kommune skal kortlægges nærmere.

For at kommunen fremover bliver klimarobust, bliver der arbejdet med en revision af klimatilpasningsplanen. Inden for indsatsområderne vand, tørke, hede og vind er der indsatser, som også kan betyde løft til natur og rekreative områder, når for meget vand skal opmagasineres i perioder. Et mål i forhold til tørke er at mindske risikoen for, at vandløbene tørrer ud. For at imødekomme hede kan man arbejde med at forbedre mikroklimaet i byerne. Kraftige storme kan medføre væltede træer i skovene. Her kan man forebygge stormfald ved at sikre en højere andel af løvtræer i skovene.

Når indsatserne i klimaplanen løfter mål i naturpolitikken, vil de blive beskrevet under de relevante mål.

FÆLLESSKABER
SAMARBEJDE

HANDLEKRAFT
MOD

ANSVAR FOR
FREMTIDEN

Opgørelse af de enkelte mål

I de følgende 10 afsnit kan du læse om de indsatser, der er gjort under hver af de enkelte naturpolitikmål.

1. Biodiversitet

Udviklingsmål

Der skabes mere plads og bedre sammenhænge i naturen. Der sikres bedre forhold for vores ansvarsarter. Der udvikles et kort, som viser, hvor i kommunen den største biodiversitet findes. Når en ansvarsart udvælges til at være i fokus, udarbejdes en beskrivelse af de særlige forhold, der skal være til stede for, at arten trives. Herefter iværksættes en målrettet indsats.

Ansvarsarter

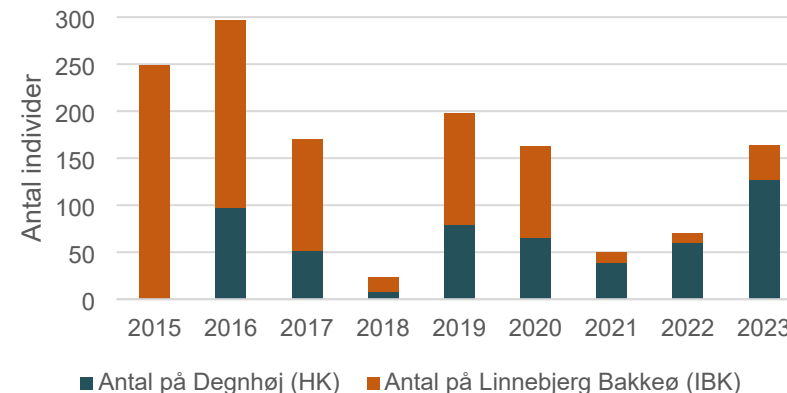
Ansvarsarternes levesteder forbedres løbende ved konkrete projekter på udvalgte steder. I det følgende er projekterne, som der er arbejdet med i 2023, beskrevet.

Brun pletvinge på Linnebjerg Bakkeø

Brun pletvinge er, igen i 2023, blevet fulgt på et af dens få levesteder, nemlig Linnebjerg Bakkeø. Linnebjerg Bakkeø er et fredet område, som ligger delvist i Herning Kommune og delvist i Ikast-Brande Kommune.

Bestanden af brun pletvinge er delt i 2 på Linnebjerg Bakkeø. I den sydlige del af bakkeøen, som ligger i Ikast-Brande Kommune, blev der talt 37 individer ved årets optælling. I den nordlige ende af bakkeøen, som ligger i Herning Kommune, blev der talt 127 flyvende individer ved årets tælling.

Der er i 2023 etableret en mindre indhegning på Linnebjerg Bakkeø, hvor nogle få kreaturer græsser i vintermånederne.

Udviklingen i bestanden af brun pletvinge på Linnebjerg Bakkeø. Data: Herning Kommune.

Kreaturerne sørger på den måde for at fjerne det visne plantelag, så blomsterplanterne får bedre mulighed for at sætte blomst og dermed kan give nektar til sommerfuglene. Den lille stigning i flyvende individer på Linnebjerg-lokaliteten kan tyde på, at græsningen betyder flere nektarressourcer til sommerfuglene og dermed bedre levevilkår.

Degnhøj-lokaliteten i fuldt flor. Foto: Anne Eskildsen

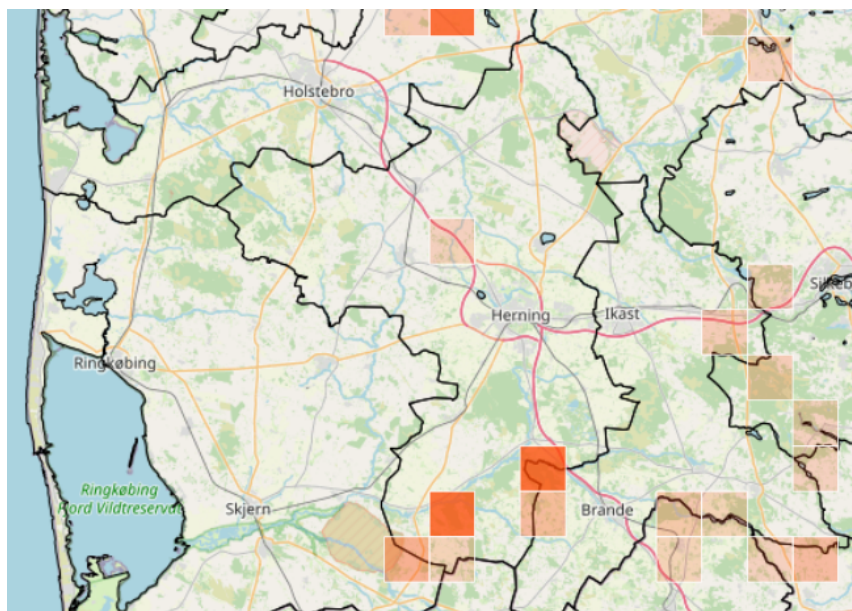
Der arbejdes på, i samarbejde med lodsejerne, at gøre området med græsning større. Bestanden af brun pletvinge er fortsat meget sårbar og i stor risiko for at forsvinde i løbet af en kort årrække.

Økonomi

Der er i 2023 brugt 3.716 kr. på konsulentbistand og optælling af brun pletvinge samt 5.750 kr. på opsætning af hegn. Desuden er der fjernet uønsket opvækst af lupiner for 14.747 kr.

Sjældne padder

I 2021 blev tilstanden i 51 vandhuller i Gejlbjergområdet undersøgt, og der blev fundet løgfrø i 6 vandhuller samt øvrige padder som spidssnudet og butsnudet frø og lille vandsalamander i 26 af de undersøgte vandhuller.

Udbredelse af løgfrø. Forekomst af løgfrø er angivet med orange felt, jo mørkere, des flere fund. Data er fra Arter.dk

Der blev i 2022-23 lavet en effektundersøgelse af 36 vandhuller i den sydlige del af Herning Kommune i områderne omkring Timlund og Stormose. Gejlbjerg og Timlund er de eneste områder i Herning Kommune, hvor ansvarsarten løgfrø er fundet. Undersøgelsen viser, at løgfrø er genfundet i 6 vandhuller, men samtidig er forsvundet fra 10 vandhuller, hvor den fandtes tidligere. Det vurderes, at en række af de vandhuller, som arten er forsvundet fra, mangler kontinuert pleje i form af slåning, rydning eller græsning, ligesom der i et par tilfælde er blevet sat fisk ud, hvilket er skadeligt for paddernes yngel. Der blev i øvrigt fundet andre arter af padder som fx spidssnudet frø og lille vandsalamander i 33 af de 36 undersøgte vandhuller.

Nyklækkede haletudser af løgfrø, fundet i vandhul ved Timlundvej. Foto: Per Klit Christensen

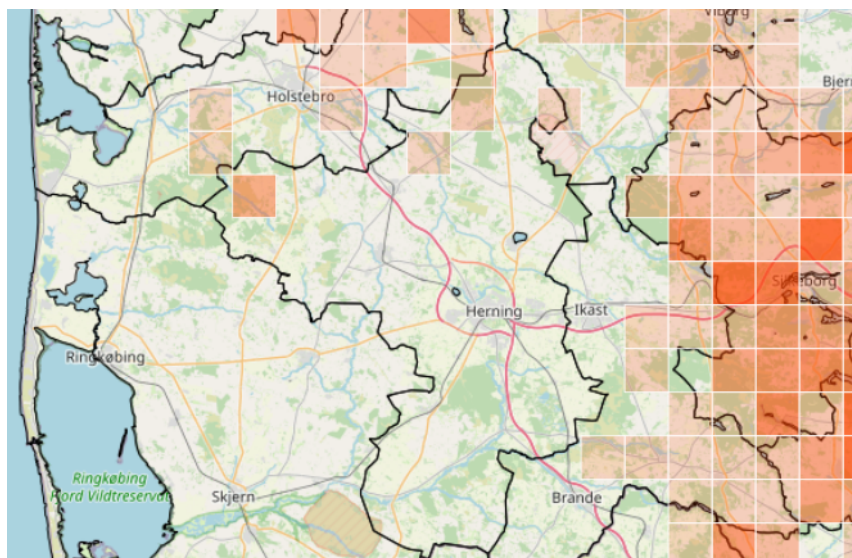
Den viden, som er indsamlet i forbindelse med effektundersøgelserne, kan fremover bruges til at skabe bedre vilkår for padderne i de undersøgte vandhuller samt underbygge netværket af vandhuller i området, så bestandene af sjældne padder kan udvikles.

Økonomi

Undersøgelsen af padder i 2022-23 kostede 50.000 kr. og indbefattede 2 besøg i hvert vandhul samt rapportskrivning og indtastning i database.

Stor vandsalamander

Stor vandsalamander er almindelig i den østlige del af Danmark, men findes kun ganske få steder i Herning Kommune. Arten er beskyttet på Habitatdirektivets bilag IV, den er fredet, og den er en ansvarsart i Herning Kommune. Stor vandsalamander blev i 2023 eftersøgt i 22 vandhuller ved Blåbjerg Hede ved Vind i den nordvestlige del af kommunen. Der blev ved gennemgangen fundet stor vandsalamander i 9 af de undersøgte vandhuller.

Udbredelsen af stor vandsalamander i Herning Kommune. Forekomst af stor vandsalamander er angivet med orange felt, jo mørkere, des flere fund. Data er fra Arter.dk

Økonomi

Undersøgelsen af stor vandsalamander har kostet 11.250 kr. og indbefattede feltbesøg, rapportskrivning og indtastning i database.

Gjellerup Enge – Biodiversitetsprojekt

Gjellerup Enge er et samarbejdsprojekt, hvor kommunen arbejder sammen med Den Danske Naturfond, Ege Carpets, Herning Vand og Ravnsbjerg Grundejerforening om at skabe bedre natur i et område på ca. 90 ha ved Hammerum Bæk.

Indvielse og græsning

Den 15. maj 2023 blev der klippet snor ikke mindre end 2 gange i Gjellerup Enge, for at markere åbningen af projektet. Først var der børneindvielse, hvor 1. årgang fra Lindbjergskolen klippede snoren over og var de første til at prøve Natureventyret om Mille og Sif, som skal redde Gjellerup Enge.

Børnene fra Lindbjergskolens 1. årgang indviende Gjellerup Enge og det nye natureventyr, som foregår i området. Foto: Louise Berg Hansen

Senere på dagen var mere end 200 mennesker mødt op ved Egegården for at se Borgmester Dorte West klippe snoren over og

erklære Gjellerup Enge for åben. I samlet flok gik forsamlingen ud i området for at se de 7 ponyer blive lukket ud i den 50 ha store indhegning, som skal være deres hjem året rundt. Ponyflokken er siden blevet udvidet til 14, og deres fornemmeste opgave er at vandre rundt i området og ved deres bid og tråd sørge for, at plantevæksten bliver holdt nede, så der skabes lys og grobund for en blomsterrig natur. Ponyerne skal være på arealet året rundt.

De 7 ponyer som blev lukket ud i Gjellerup Enge ved indvielsen den 15. maj 2023.
Foto: Herning Kommune

På Naturfondens arealer i Gjellerup Enge er der sat 12 kreaturer ud. De skal græsse engene så stor en del af året som muligt. Da arealerne er meget fugtige om vinteren, vil dyrene blive flyttet i de fugtige måneder. Samlet er der nu græsning på 77 ha lysåben blandet natur og skov.

Økonomi

Der er sat hegn for 238.500 kr. på de arealer, der er ejet af Herning Kommune, Herning Vand, Ravnsbjerg Grundejerforening og Den

Danske Naturfond. Hegnet omkring Ege Carpets arealer er finansieret af Ege Carpets selv.

Biodiversitets-sprængning af træer i Løvbakke Dyrehave

I 2023 blev en del store træer i Løvbakke Dyrehave væltet ved sprængning for at skabe bedre sammenhæng mellem overdrevsarealerne på begge sider af det levende hegn. De resterende stammer og stubbe skaber nye levesteder for svampe og smådyr.

Sprængningen blev foretaget i samarbejde med Skive Kasernes Ingeniørregiment, som en del af et uddannelsesforløb. De sprængte træer og højstubbe kan fremover bruges til formidling af biodiversitet og naturpleje.

Et af træerne der blev væltet ved sprængning i Dyrehaven. Foto: Louise Berg Hansen

Ansvarsarternes levesteder

Til brug for opgørelsen af ansvarsarternes levesteder anvender Herning Kommune arealet af de beskyttede naturtyper. Det antages, at størsteparten af ansvarsarternes levesteder vil ligge i den beskyttede natur.

Arealet af den beskyttede natur fremgår af den vejledende registrering på Danmarks Areal Information (DAI). Især enge og overdrev viser en lille stigning siden sidste år. Stigningen kan forklares med almindelig tilretning af registreringerne.

Naturtype (ha)	2022	2023	%-vis ændring
Eng	3272	3433	4,9
Hede	5680	5714	0,6
Mose	4463	4502	0,9
Overdrev	698	726	4,0
Sø	1209	1221	1,0
Total	15322	15596	1,8

Tabel som viser de beskyttede naturtypers udvikling i areal (ha) fra 2022-2023. Data: Herning Kommune.

Invasive arter

Invasive arter er dyr og planter, der spredes til områder, hvor de ikke hører naturligt hjemme, og som har en negativ effekt på den oprindelige biodiversitet. Et eksempel er kæmpe-bjørneklo, der udkonkurrerer hjemmehørende danske arter ved at skygge for lyset. Det betyder, at den oprindelige vegetation dør på grund af lysmangel. Det får betydning, ikke kun for floraen, men også for alle de sommerfugle og andre insekter, der kun kan leve af og på de oprindelige planter.

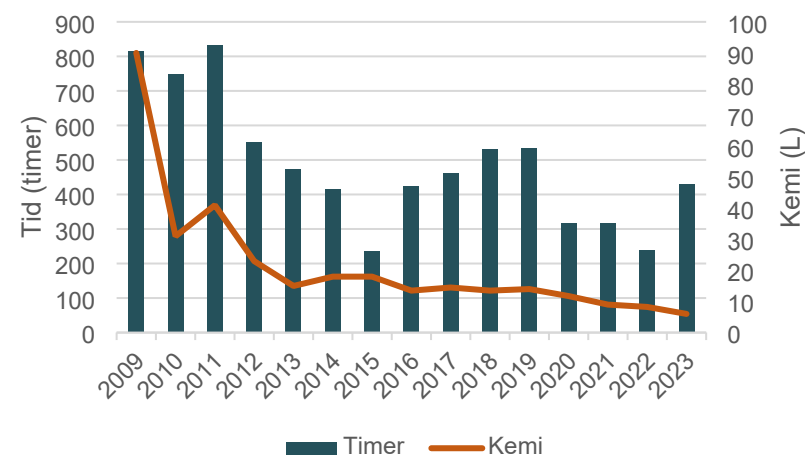
Andre planter, som opfører sig på lignende vis, er glansbladet hæg, japansk pileurt og kæmpe-pileurt. Hvis disse planter får lov at sprede sig i naturarealerne, vil det blive både dyrt og tidskrævende at bekæmpe dem. Derfor er det vigtigt med en tidlig indsats for at kunne kontrollere bestandene.

Bjørneklo

Der blev sendt breve ud til 31 lodsejere med besked om, at de skulle bekæmpe bjørneklo på deres ejendom. Det var nødvendigt at sende et efterfølgende påbud til 5 af disse lodsejere.

Tidsforbruget til bekæmpelse af bjørneklo er i 2023 steget lidt i forhold til sidste år. Årsagen er, at det har taget længere tid at kontrollere og bekæmpe bjørneklo på de strækninger, der, som et led i en besparelse i 2020, kun er blevet tilset hvert andet år. Mængden af forbrugt kemi er faldet lidt i forhold til de foregående år.

[Indsatsplanen for bekæmpelse af bjørneklo i Herning Kommune kan ses på kommunens hjemmeside.](#)

Figuren viser udviklingen i forbrug af tid samt mængde kemi til bekæmpelse af bjørneklo. Data: Herning Kommune

Økonomi

Der er i 2023 brugt 189.696 kr. på bekæmpelse af bjørneklo.

Glansbladet hæg

Der blev i 2023 bekæmpet glansbladet hæg på udvalgte lokaliteter med kemi. Der blev samlet brugt 12,6 l Roundup og 173,5

arbejdstimer, hvilket er lidt mindre end i 2022. Midlet anvendes dels til stødsmøring ved fældning af større træer og buske dels til at smøre på bladene af mindre vækster.

Økonomi

Der er i 2023 brugt 95.383 kr. på bekæmpelse af glansbladet hæg.

Japansk pileurt

Ved Jordbærmarken i Herning er der efter etablering af ny boligbebyggelse konstateret forekomst af japansk pileurt langs en kommunal sti. Da forekomsten er begrænset til et mindre areal, er det valgt at forsøge at bekæmpe den ved overdækning med plast for at undgå spredning.

Økonomi

Arbejdet har kostet ca. 60.000 kr.

Mårhund

Den invasive mårhund er stadig et problem for naturen, også i Herning Kommune. For at styrke reguleringsindsatsen har Herning Kommune i 2023 indkøbt vildtkameraer til lokale jagtforeninger. Kameraerne er afgørende for overvågning og effektiv bekæmpelse af mårhunden. Der er blevet nedlagt 117 mårhunde af jægere, som har lånt udstyr bemidlet af Herning Kommune. Heraf er de 100 nedlagt fra såkaldte bait-pladser og 17 i fælder.

Herning Kommune har desuden i 2023 modtaget støtte fra en statslig pulje til bekæmpelse af mårhund. Støtten er øremærket udstyr til kommunens frivillige mårhundejægere i form af vildtkameraer, drift af SIM-kort til kameraer samt fælder. Tilsagnet skal benyttes i 2024-2025, og dialogen er i gang med reguleringsjægerne om, hvordan midlerne bedst kan anvendes. I 2024 forventes der en fortsat økonomisk støtte til indsatsen.

Økonomi

Der blev brugt 10.000 kr. til indkøb af vildtkameraer, til frivillige mårhundejægere, koordineret af jægerrådet Herning.

Der er søgt og opnået støtte på 34.285 kr. fra statslig pulje til bekæmpelse af mårhund. Støtten er øremærket udstyr til jagtforeningernes frivillige mårhundejægere og skal anvendes i 2024-2025.

Mårhund. Foto: Pixabay

Konklusion på målet

Andelen af arealet af beskyttet natur i kommunen er steget en lille smule. Stigningen kan forklares med almindelig tilretning af registreringerne. Alle de udførte indsatser sigter på at skabe bedre forhold for og mere plads til naturen og kommunens ansvarsarter. Samlet set vurderes målet at være nået i 2023.

Aktiviteter planlagt i 2024

Undersøgelserne af paddevandhullerne de seneste år har vist, at det er nødvendigt med en plejeindsats ved flere af de vigtige ynglevandhuller. For at sikre gode levevilkår, for de sjældne padder, vil der blive iværksat pleje ved en række vandhuller i 2024.

Bestanden af brun pletvinge vil fortsat blive fulgt i 2024.

Bekæmpelsen af de invasive arter vil fortsætte i 2024.

2. Vandløb og søer

Udviklingsmål

Der udarbejdes en vandløbsplan, som skal indeholde en prioriteret liste over projekter, der skaber synergi med bl.a. Vand- og Natura 2000-planerne. Mindst 25 km vandløb sikres målopfyldelse hvert år i overensstemmelse med Vandplanerne. Der oprenses eller nyanlægges mindst tre paddevandhuller om året. Hvert år laves én oplysningskampagne om ansvarsarterne i ådalene.

Vandområdeplanprojekter

I 2023 har Herning Kommune arbejdet med vandområdeplansprojekter i 8 forskellige vandløb fordelt på forundersøgelser i 5 vandløb og gennemførelse af projekter i 3 vandløb.

Mange af projekterne har fokus på at forbedre bestandene af laks og ørred, som findes i mange af kommunens vandløb. Løsningen er udlægning af sten og gydegrus og etablering af flere skjul, så fiskene får bedre mulighed for at gemme sig for rovdyr og -fugle. Nogle steder fjernes også spærringer eller laves genslyngning og sandfang, som er med til at forbedre forholdene for både fisk, dyr og planter.

I løbet af året er der færdiggjort forundersøgelser i Søby Å, Døvling Bæk og Pårup Bæk og igangsat nye forundersøgelser i Østerbjerger Bæk og Rødding Å.

I efteråret blev der gennemført to projekter i Idom Å og Bærkær Bæk i den nordvestlige del af kommunen, hvor der blev udlagt fiskeskjul, fjernet spærringer og udlagt 34 gydebanker fordelt på 8-9 km vandløb. Derudover er der arbejdet videre med et projekt i Råsted Lilleå, som forventes at blive gennemført i 2024 sammen med projekter i Søby Å, Østerbjerger Bæk og måske Mølsted Å.

Entreprenørmaskine i gang med at lave en gydebanke i Bærkær Bæk ved Vind. Broen er en del af en ny trampesti fra Vind til Skjernvej. Foto Michael Gramkow

I 2023 kom den længe ventede Vandområdeplan 2021-2027, som skulle have været offentliggjort i slutningen af 2021. I planen er der udpeget mange nye vandløb, som skal restaureres inden 2027, så der ligger en stor opgave foran os. Herning Kommune har søgt og fået tilsagn til flere nye projekter, bl.a. et stort projekt med fjernelse af en spærring ved Skjern Å Nørrekanal, som vi håber at kunne gennemføre i 2024 eller 2025.

Økonomi

Der er modtaget tilskud fra Fiskeristyrelsen og Miljøstyrelsen til de færdiggjorte forundersøgelser på ca. 1.050.000 kr. Der er søgt nye tilsagn hjem for ca. 7 millioner kr. til de otte nye projekter, hvoraf de 5,5 millioner er afsat til projektet ved Skjern Å Nørrekanal. Tilskuddene dækker både udførelse af projekt og intern løn.

Klimalavbundsprojekter

Med afsæt i bl.a. Herning Kommunes klimaplan og Landbrugsaftalen fra 2021, arbejdes der i disse år på at tage arealer med lavbundsjord ud af landbrugsmæssig drift. Udtagning

af lavbundsjord og hævnning af vandstanden er en effektiv måde til reduktion af udledningen af drivhusgasser til atmosfæren.

I 2023 har kommunen fået lavet forundersøgelse til et lavbundsprojekt ved Fejgsø Bæk. Projektet har et areal på 27 ha og afventer nu en miljøfaglig vurdering, inden det kan realiseres.

Foruden det igangværende projekt ved Fejgsø Bæk og Skjerk Bæk er der søgt tilsagn til at starte nye lavbundsprojekter op. Et projekt, Røjebæk, ligger på grænsen til Holstebro Kommune som har søgt tilsagn til dette projekt. Et andet projekt i Kirsebærmosen bliver varetaget af Naturstyrelsen. Herudover har Herning Kommune selv søgt om tilsagn til tre projekter, Gullestrup Enge, Herningsholm Å og Kollund Bæk.

Naturstyrelsen arbejder på et vådområdeprojekt med jordfordeling ved Skjerk Bæk nær Aulum og et vådområdeprojekt ved Odderskær ved Sdr. Felding.

Lavbundsprojekt ved Smalhals Bæk, som blev realiseret i 2021. Foto Michael Gramkov

Økonomi

Projektet ved Fejgsø Bæk har kostet 206.300 kr. som er blevet dækket af Miljøstyrelsens klimalavbundsordning. Projektet har en

estimeret CO₂-reduktion på 333,25 tons CO₂-ækvivalenter/år, samt en reduktion af kvælstofudledningen på 720 kg N/år.

Okker

Flere vandløb i Herning Kommune er belastet af okker. Okker skaber dårligere levevilkår for en lang række af de arter, der lever i tilknytning til vandløbet. Herning Kommune råder over 53 okkerbassiner, hvor okkeren bliver udfældet, så belastningen i vandløbet bliver mindre. Disse bassiner skal løbende oprenses for at fungere optimalt.

Oprensningssæsonen ligger i perioden 15. august til 1. marts. Denne periode er fastlagt for at tage hensyn til paddernes yngletid.

Forud for oprensningen bliver der taget prøver af det materiale, der skal renses op. Flere bassiner har et forhøjet indhold af arsen og cadmium, hvilket betyder, at det er væsentligt dyrere at rense bassinerne op, da det oprensede materiale skal køres på deponi.

Okkerbassin som blev oprenset i 2023. Foto: Mathias Melchior

Der er i denne oprensningssæson blevet oprenset 5 okkerbassiner samt et forbassin, hvor to af dem er blandt kommunes største bassiner på henholdsvis 10.000 m² og 12.000 m². Af de oprensede bassiner skal det oprensede materiale fra 2 bassiner køres på deponi, når det er afvandet. Det drejer sig om bassinet på 10.000 m² samt fra et mindre bassin på 2500 m². Målet for denne sæson var at oprense 10 bassiner, men dette har ikke været muligt at opnå grundet de øgede omkostninger ved bortskaffelse. Dette skyldes bl.a., at 2 af de oprensede bassiner er 2-3 gange større end de fleste bassiner og dermed tilsvarende dyrere.

Økonomi

Der er i 2023 brugt 3.098.699kr. på oprensning af okkerbassiner.

Gydebanker

Herning Kommune har i 2023 været part i tre samarbejdsprojekter omkring gydebanker i kommunens vandløb.

I Rind Å ved anlægget i Arnborg by er der etableret to gydebanker i samarbejde med Skjern Å Sammenslutningen og Arnborg Borgerforening. Formålet var at forbedre gyde- og opvækstforholdene for en række fiskearter som laks, ørred og stalling. Projektet vil også tilgodese arter som flod og havlampret samt finnestribet ferskvandsulk. Derudover vil vandløbsinsekter også nyde godt af tiltaget, ligesom isfugl og vandstær vil nyde godt af flere fisk og insekter i vandløbet.

Visuelt fremstår vandløbet mere spændende og varieret. Projektet giver forbedrede muligheder for naturoplevelser, f.eks. at se laksene gyde i vinterperioden, og den nærliggende skole vil have gode muligheder for at lave undersøgelser af insektlivet i vandløbet samt formidle, hvad der skal til, for at den vilde vandløbsnatur har det godt.

I Haderis Å og Karup deltog Herning Kommune i forbedring af forholdene på to eksisterende gydebanker. I Haderis Å har

Herning Kommune støttet en udvidelse af gydebanken nedstrøms Staulund Bro, og i Karup Å nedstrøms Høgild Bro har kommunen bidraget til restaurering af eksisterende gydebanke og suppleret med nyt gydegrus. Begge projekter havde til formål at forbedre forholdene for specielt havørreden i Karup Å-systemet og sikre god økologisk tilstand i vandløbene.

Økonomi

Der er total set brugt 55.552 kr. på gydebankeprojekter i 2023.

Karup Å. Foto: Louise Berg Hansen

Riverfisher

Riverfishersamarbejdet på tværs af Ringkøbing-Skjern, Viborg, Skive, Randers, Faurskov og Herning Kommuner har i 2023 fulgt handleplanen for år to ud af tre i den gældende samarbejdsaftale. Der har i projektet fortsat været fokus på såvel erhverv som lystfiskerturisme og vandkvalitet langs ved og i Skjern Å, Karup Å

og Gudenåstrækningen fra Tange Sø til Randers Fjord. 2024 er sidste år i denne samarbejdsaftale.

Derfor bliver der allerede på styregruppemødet i maj sat fokus på at få lavet den bedst mulige samarbejdsaftale for de kommende år, så både å-turismen og naturen fremover får de bedste forudsætninger.

Vandhuller

Med støtte fra kommunen er der i 2023 etableret 2 nye vandhuller ved Gejlbjerg i den sydlige del af kommunen. Vandhullerne, på hhv. 1100 og 1300 m², er anlagt på privat agerjord, som er braklagt. Vandhullerne skal fungere som endnu et par trædesten for sjældne padder i det landskab af vandhuller og levesteder som kommunen gennem en længere årrække har ydet støtte til.

Økonomi

Anlæggelsen af de 2 vandhuller har kostet 56.250 kr.

Nyanlagt vandhul et par dage efter det er anlagt. Foto: Per Klit Christensen

Konklusion på målet

Samlet set er der gennemført forbedringer i vandløb, som på sigt vil sikre målopfyldelse i 8-9 kilometer vandløb. Målet om at sikre målopfyldelse på mindst 25 km vandløbsstrækning er dermed delvist nået.

Arbejdet med at afsøge interessen for at starte nye klimalavbundsprojekter op fortsætter i 2024. Målet er at kunne søge om tilsagn til i hvert fald 2-3 projekter mere.

Der er anlagt 2 nye vandhuller og oprenset 5 okkerbassiner. Målet om mindst 3 nye eller oprensede vandhuller årligt er dermed nået.

Samlet set er målet om vandløb og søer delvist nået.

Aktiviteter planlagt i 2024

Projekt med fjernelse af en spærring ved Skjern Å Nørrekanal forventes gennemført i 2024 eller 2025.

Der planlægges i 2024 vandhulspleje i en række vigtige ynglevandhuller for sjældne padder.

I 2024 forventes det, at der kan oprenses 2-4 okkerbassiner, afhængig af størrelse og om det oprensede materiale skal køres på deponi.

Riverfishersamarbejdet vil blive drøftet med henblik på at lave en fremtidig samarbejdsaftale

3. Ådale, enge og moser

Udviklingsmål

5-10 ha enge og mosearealer ryddes årligt, og arealerne græsses af. Der arbejdes for at genskabe naturlig vandstand i særligt udvalgte moser. I prioriteringen af indsatsen sættes særlig værdifuld natur og levesteder for ansvarsarter højest.

Udbud af græsning på kommunens beskyttede naturarealer

Herning Kommunes beskyttede naturarealer bortforpagtes til lokale dyreholdere. Forpagtningerne løber over en 5-årig forpagtningsperiode og i 2023 var en række større forpagtninger udløbet.

For at gøre arealerne mere eftertragtede for områdets dyreholdere, blev mindre delarealer samlet til større sammenhængende områder og hegnslinjer blev opdateret og nogle steder fornyet. Der blev også lavet aftaler med naboarealer, som er privatejede, med det formål at skabe store sammenhængende arealer.

Udbudsmaterialet blev udarbejdet på konkurrencelignende vilkår. Formålet var at sikre kommunen en høj forpagtningsindtægt kombineret med optimal natureffekt under stor hensyntagen til de rekreative interesser, der knytter sig til arealerne.

Der var meget stor interesse for udbudsrunden, som blev afviklet i efteråret, og der blev indgået nye forpagtningsaftaler for perioden 2024-2028 på de 9 udbudte delarealer, som samlet set udgør 480 hektar.

Forpagtningsindtægten er steget med 720 % for den kommende 5-årige periode. Flere af områderne vil i de kommende år blive græsset i en længere periode end tidligere. Dette giver naturen

bedre betingelser og borgerne flere oplevelser med udegående dyr udenfor sommerperioden.

Kreaturer som græsser på naturareal. Foto: Louise Berg Hansen

Skovgræsning og naturlig hydrologi i naturområde ved Kibæk

I Kibæk blev der i 2023 medhegnet et skovstykke i hegnet rundt om naturområdet nordøst for Velhustedparken. Skoven på ca. 1,5 hektar, som består af lysåben skov med blandt andet fyr og forskellige løvtræer, vil fremover blive plejet af de græssende køer. Målet er, at skovens dyr kan lysne op i skoven og skabe grobund for en mere varieret og spændende skovnatur samt bekæmpe den invasive træart glansbladet hæg.

I den beskyttede mose, som også er med i indhegningen, er der desuden foretaget lukning af en grøft, så den naturlige hydrologi er genskabt.

Lukning af grøft, som skaber naturlig hydrologi i mose ved Velhustedvej. Foto: Peter Nedergaard Jensen

Konklusion på målet

I 2023 er der både arbejdet med at skabe naturlig hydrologi, og der er med udbuddet af forpagtningsaftaler skabt mulighed for store sammenhængende græsningsarealer. Derfor vurderes målet at være opfyldt.

Aktiviteter planlagt i 2024

Der vil fortsat, i forpagtningsaftalerne, være fokus på at sikre græsning på større sammenhængende arealer og i så stor en del af året som muligt.

Ved Gødstrup Sø vil 23 ha landbrugsjord blive taget ud af drift og omlagt til varig natur. Det er hensigten, at arealerne på sigt skal

plejes med græssende dyr, ligesom hovedparten af naturarealerne i det fredede område bliver i dag.

4. Skove

Udviklingsmål

20 procent af skovarealet udlægges til biodiversitetsskov og urørt skov. Den kommunale skov omlægges til naturnær skov hurtigst muligt. Inden 2025 øges kommunens eget skovareal med 2,2 procent. Der efterlades mindst 5 kubikmeter dødt træ pr. ha i form af stammer. Der afmærkes og beskyttes 5 evighedsstræer pr. ha. Der arbejdes for at skabe eller genskabe våde naturtyper i skovene.

Drift af kommunens skove

Herning Kommunes skove har i 2023 fortsat været driftet efter principperne for naturnær skovdrift og indenfor rammerne af certificeringsordningerne PEFC og FSC. Der har ikke været afholdt audit i 2023.

Skovdriften i 2023 kan inddeles i skovningsaktiviteter og gentilplantning af afdrevet skov.

I Sandet Plantage er der lavet flis af topenderne af en afdrevet bevoksning på 2 hektar. I samarbejde med Sdr. Felding Jagtforening er området herefter blevet gentilplantet med træarter, som i fremtiden vil skabe en mere robust og produktionsdygtig skov, hvor også biodiversiteten tilgodeses.

Der har desuden været større skovningsaktiviteter i plantagerne Gudumkær Plantage og Skov Olesens Plantage. Tømmeret herfra er endnu ikke kørt ud, så indtægten fra projektet kommer først i 2024. I Gudumkær Plantage er der indtil videre skovet 1.110 m³ træ, som fordeler sig på 242 m³ tømmer og 868 m³ energitræ og flis. For at sikre størst mulig klimagevinst er der fokus på at lave mest muligt tømmer. På den måde gemmes kulstofindholdet i tømmeret, når det bruges fx i byggeri.

I Skov Olesens Plantage er der foretaget udtyndingshugst, ligesom der er gjort klar til hugst, ved at der er blevet lavet spor i de yngre bevoksninger. Der er ligeledes foretaget en kraftig udtynding i et egetræsbælte, hvor egetræernes krogede og brede kroner blev bevaret og vil danne et skovbryn ud mod et beskyttet hede-areal. Der forventes omkring 250 m³ gavntre og 500 m³ flis.

Økonomi

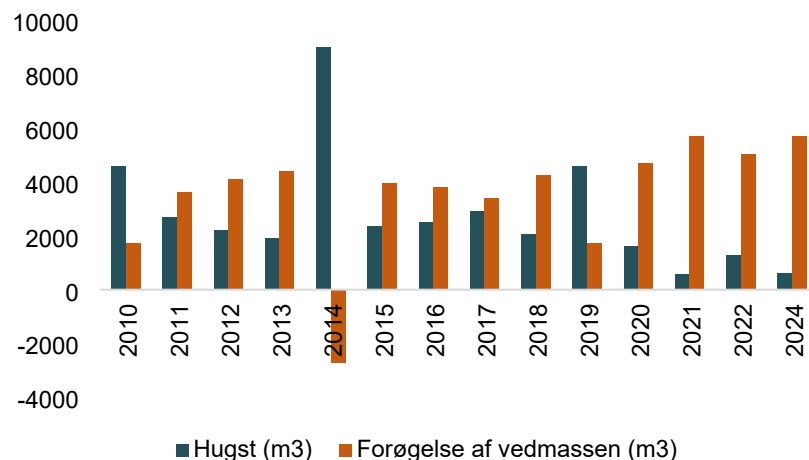
Der har været en indtægt på 98.606,70 kr. i Sandet Plantage.

Skovningsmaskine. Foto: Herning Kommune

Hugsten i 2023

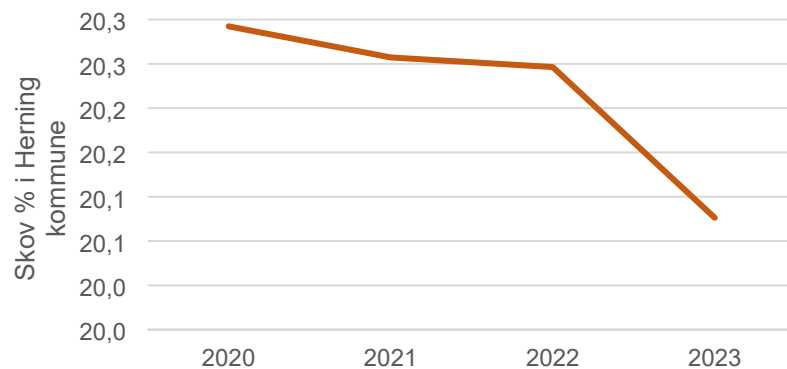
I 2023 er der fældet og solgt 619 m³ træ. Af nedenstående figur ses udviklingen af hugsten siden 2009. Der er fældet og tyndet mere træ i de kommunale plantager i 2023, men dette er endnu ikke hentet ud og solgt, så det vil fremgå af hugstallet for 2024.

Figur som viser hugsten (m³) og forøgelsen af vedmassen (m³) i skovene. Den store hugst i 2014 er et udtryk for det træ, som væltede under stormen Bodil i 2013. Data: Herning Kommune

Skovrejsning

I kommunens klimahandleplan er der sat mål om, at der skal rejses 300 ha ny skov inden 2025, 1082 ha inden 2030 og 2885 ha inden 2050. Disse mål er gældende for hele kommunen og ikke kun på de kommunalt ejede arealer.

Figur som viser udviklingen i det samlede skovareal i Herning Kommune. Data: Herning Kommune

Det samlede skovareal i Herning Kommune er faldende. Udviklingen siden 2020 er, at den samlede skovprocent for kommunen er faldet fra 20,3 til 20,1 %. Opgørelsen af det samlede skovareal er baseret på data fra GeoDanmark.

Naturlig opvækst af birk, som skal blive til skov i fremtiden. Foto: Louise Berg Hansen

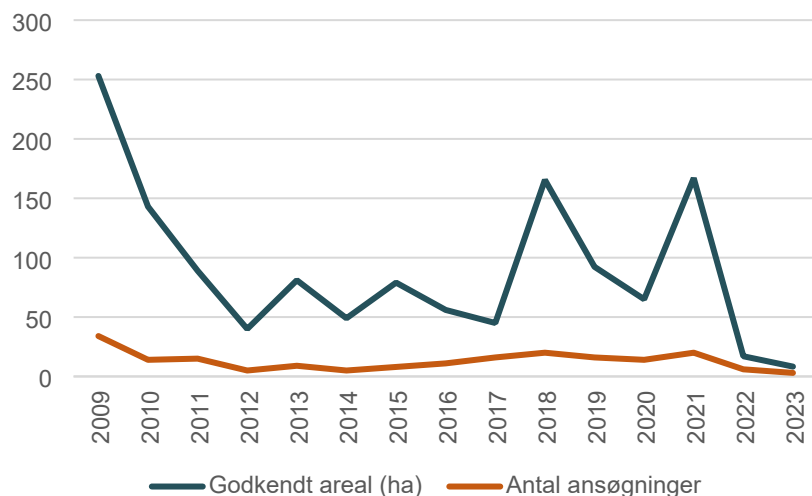
Kommunal skovrejsning

Der er ikke plantet ny kommunal skov i 2023.

Der er udviklet et screeningsværktøj til udpegning af arealer til kommunal skovrejsning. Værktøjet er blevet anvendt til at finde kommunalt ejede arealer, hvor der er potentiale for skovrejsning. I første omgang er der fundet 80 ha, fordelt på 6 arealer, hvor der skal arbejdes videre med skovrejsning de næste år.

Privat skovrejsning

I 2023 blev der godkendt 8,3 ha skovrejsning fordelt på 3 forskellige lokaliteter rundt i Herning Kommune.

Figur som viser udviklingen i privat skovrejsning. Data: Herning Kommune

Størrelsen på det ansøgte og godkendte areal er det laveste nogensinde i Herning Kommune. Det skal dog bemærkes, at der pt behandles 3 ansøgninger om skovrejsning på hhv. 30, 50 og knap 100 ha. Kommunen er i dialog med de 3 ansøgere om de forskellige problemstillinger i områderne.

Det er ikke kun i Herning Kommune, at man ser en nedgang i antallet af private skovrejsninger. På landsplan er der samlet set indsendt 120 ansøgninger om skovrejsning på et samlet areal på 878 ha, hvilket ifølge landbrugsstyrelsen ikke er tilfredsstillende. Styrelsen undersøger pt mulighederne for at understøtte en øget søgning i fremtidige ansøgningsrunder.

Konklusion på målet

Der arbejdes løbende med at nå målene. Den overordnede målsætning om omlægningen til naturnær skovdrift skal ses over en trægeneration eller mere.

Det kommunalt ejede skovareal er i 2023 øget 4,6 % med plantninger siden 2013. Delmålet om at øge arealet med 2,2 % inden 2025 er dermed allerede nået.

Målet om skov, i Naturpolitikken, vurderes at være nået.

Målet om øget skovrejsning i forhold til Klimaplanen er endnu ikke nået.

Aktiviteter i 2024

Planlægningen af skovningsaktiviteterne i 2024 er i fuld gang. Der planlægges blandt andet et skovningsprojekt i Løvbakke Dyrehave i efteråret 2024, hvor fokus vil være på konvertering af ensartede granbevoksninger til løvtræsbevoksninger og egekrat med meget større potentiale for høj biodiversitet og frisættelse af den naturlige skovdynamik.

Arbejdet med øget kommunal skovrejsning fortsættes i 2024.

5. Heder og overdrev

Udviklingsmål

Naturtilstanden på beskyttede hedearealer forbedres på 50 ha om året. Hedeplejen gennemføres med fokus på at sikre så høj en biodiversitet som muligt for naturtypen.

Hedepleje 2024

Med ca. 1/3 af det samlede naturareal i Herning Kommune er heder en af de fremherskende naturtyper. I tråd med, at opfattelsen af hedepleje udvikles mere i retning af at sikre variation, og forskellighed i levestederne på heden, går plejemetoderne også mere i retning af afgræsning, afbrænding og manuel nedskæring. Den mere mekaniske påvirkning, med maskinel knusning og kørsel med hede høster, efterlader hedearealerne ensartede og benyttes derfor i mindre omfang.

Fåreflok som passes af vandrende hyrde ved Præstbjerg Naturcenter. Foto: Herning Kommune

Der er ikke foretaget rydning, høst eller afbrænding på nogle hedearealer i 2023. Omkring 250 ha kommunale heder er heget og forpagtet ud til afgræsning, så på disse arealer bliver der via dyrenes græsning skabt en variation, som er til fordel for naturen.

Konklusion på målet

Målet om naturforbedrende pleje på 50 ha hede årligt er opfyldt. Målet vurderes derfor som opfyldt.

Aktiviteter planlagt i 2024

Afgræsning fortsætter som hidtil på de afgræssede arealer.

Forpagtningsaftalerne på hedearealerne omkring Præstbjerg Naturcenter har været sendt i udbud, og der er skrevet aftale med to forskellige dyreholdere. Græsningen på de nordlige arealer omkring Naturcenteret bliver fortsat udført med vandrende hyrde med får. På de sydlige arealer vil græsningen blive med kreaturer.

Der planlægges afbrænding af en række arealer, hvis vejrforholdene altså tillader det.

6. Agerlandet

Udviklingsmål

Kommune og lodsejere laver i samarbejde naturplejeprojekter, som støttes af kommunens naturplejepulje. Lodsejere informeres om naturplejepuljen mindst en gang årligt.

Tilskudsordning til naturpleje på private naturarealer

Midlerne fra puljen "tilskud til naturplejeprojekt" er i 2023 uddelt til tre forskellige projekter. Der er sat et nyt hegn på en eng ved Ørre og et nyt hegn på en hede ved Søby samt rydning af træopvækst på mose og hede ved Timring.

Nyopsat hegn. Foto: Peter Nedergaard Jensen

Naturplejepuljen bliver ændret for 2024 og frem. Fra efteråret 2023 er det blevet muligt at søge midler til opsætning af hegn via en ordning, som Landbrugsstyrelsen administrerer. Ordningen giver mulighed for at søge midler til hegn på beskyttede naturarealer med en HNV-score på mindst 5. Dermed vil man kunne opnå støtte til de hegningsprojekter, man før ville have søgt kommunen om, via Landbrugsstyrelsen.

Økonomi

Der er samlet uddelt 55.040 kt til de tre projekter med naturpleje på private arealer.

Projekt "Faunastriber på landbrugsjord"

I 2023 blev der på tværs er de medvirkende kommuner i Faunastriber etableret 150,1 ha med projektets flerårige frøblanding. Fordi frøblanding er flerårig, er de nye arealer med faunastriber et tillæg til de eksisterende faunastriber. Ca. 65 lodsejere har i 2023 fået etableret faunastriber på deres jord. Fordelingen på de forskellige kommuner ser således ud i 2023:

<i>Struer Kommune: 22,5 ha</i>	<i>Vejen Kommune: 1,6 ha</i>
<i>Holstebro Kommune: 23 ha</i>	<i>Varde Kommune: 14 ha</i>
<i>Herning Kommune: 56 ha</i>	<i>Esbjerg Kommune: 1 ha</i>
<i>Billund Kommune: 32 ha</i>	

I de seneste år har antallet af etablerede faunastriber været nedadgående, men i 2023 vendte tilbagegangende, og 2023 har vist sig at blive et rekordår for projektet. Til sammenligning blev der etableret 31,8 ha i 2022. Organisationen bag Faunastriber mener, at den nye CAP-reform med kravet om 4 pct. "ikke-produktive elementer" har medført, at flere lodsejere har ønsket at opfylde kravet om 4 pct med blomsterbrak fremfor arealer med slåningsbrak. Derfor blev det besluttet, at faunastriber gerne måtte være større end den traditionelle 3 meter brede stribe. Fordelt på tværs af tilmeldingerne er der i gennemsnit etableret 2,3 ha faunastriber hos hver lodsejer, og omregnes de 150,1 ha til

traditionelle 3 meter brede faunastriber, er der i 2023 etableret 500,3 km faunastriber.

[Projektet er organiseret på tværs af de 7 medvirkende kommuner, og man kan se mere herom på \[www.faunastriber.dk\]\(http://www.faunastriber.dk\).](#)

Der er sået 105,1 ha faunastriber i 2023. Foto: Faunastriber.dk

Økonomi

Herning Kommune har bidraget med 20.000 kr. til Faunastriber i 2023.

Konklusion

Antallet af ansøgninger om tilskud til naturpleje i 2023 vurderes at være i den lave ende, men dog tilfredsstillende. Udviklingsmålet om samarbejde mellem kommune og lodsejere betragtes derfor som opnået.

Aktiviteter planlagt i 2024

Arbejdsgruppen bag projekt "Faunastriber på landbrugsjord" har ligeledes søgt om tilskud til at fortsætte ordningen i 2024.

7. Bynær natur

Udviklingsmål

Der udpeges løbende bynær natur med særlige værdier, som får lov at udvikle sig naturligt. Der arbejdes for, at der kan oprettes mere bynær natur, bl.a. ved skovrejsning.

Dialog om fredning af Mindeparken

Mindeparken blev i 2022 udpeget som en blandt 16 af Danmarks betydningsfulde parker, af Landsforeningen for Bygnings- og Landskabsarkitektur. Foreningen har i 2023 opstartet dialog med forvaltningen om en mulig fredning af parken, som fremsendes til forvaltningens gennemsyn og videre behandling i 2024.

Ny platan ankommer til Mindeparkens randbeplantning. Foto: Thomas Hørby Andersen.

En fredning kan medvirke til bevaring og et fortsat fokus på udvikling af parkens træplantninger, haveanlæg og publikumsindretninger, som har betydning for brugernes rekreative oplevelser.

Parkens randbeplantning er i 2023 blevet fornyet med fjernelse af nogle træer, for at give plads til nye, og det er sket i overensstemmelse med den politisk vedtagne udviklingsplan.

Økonomi

En fredning koster i sig selv ikke noget, og betinger ikke en ændring af driftsniveau. Der er forbrugt ca. 100.000 til indkøb og etablering af nye træer i randbeplantningen.

Biodiversitet i Birk

I Birk er der, i samarbejde med boligselskabet Fruehøjgaard og beboerne i kollegiet, planlagt tiltag på kommunens arealer, der skal styrke biodiversiteten, fx blomstereng i en større del af et græsareal. Projektet er finansieret af fondsmidler fra Nordeas pulje "Her gror vi", som de studerende har søgt. Herning Kommune har bidraget med rådgivning og tilpasning af projektet til den arkitektoniske standard, der er i Birk, for at muliggøre realisering af projektet.

Løg- og engblandinger

Projekter med løg- og engblandinger langs veje skaber stor glæde for borgere, hvilket ses af de mange positive reaktioner, kommunen modtager.

Ved Hedeagerkirken i Herning er der de seneste ca. 8 år udført 4 forsøg med engblandinger. De tidligere tilsåede arealer fremstod med en blanding af blomster, tidsler og skræpper. De er alle til gavn for biodiversiteten, men tidsler og skræpper nyder ikke samme gunst i dele af befolkningen som fx kornblomster og valmuer. Det er konkluderet, at gensåning er nødvendig, hvis udtrykket af blomstereng skal være det dominerende. Pga.

arealets beliggenhed er der fokus på fornyelse af det tilsåede areal med nye blandinger i et forventet interval på 1-3 år. I 2021 blev der sået en bræmme om de tidligere tilsåede arealer. I 2023 er bræmmen forberedt til gensåning i 2024 med anvendelse af frø primært fra urter, der er naturligt forekommende i den danske natur.

Økonomi

Der er brugt 30.000 kr. til forberedelse af jord, indkøb og udsåning af frø.

Arealet ved Hedagerkirken klargøres til såning. Foto: Anne Kirstine Kjær

Forandringer i Vildbjerg Søpark

Byens vigtige park, som også besøges af mange udefra til det årlige Vildbjerg Cup, har undergået omfattende forandringer i 2023. Herning Vand har etableret et nyt bassin til overfladevand, som har betinget omlægning og forbedring af en sti, og friholdt en naturkorridor mod Tranhold Bæk. Der er oprenset et okkerbassin, hvor det opgravede materiale er benyttet til forbedring af det campingområde, som Vildbjerg Cup benytter sig af. Der er etableret en ny sti over tidligere våde strækninger, for at forbedre

færdslen. Endelig er parkens vartegn, træbroen over søen og vandløbet, blevet taget ned, på grund af tæring og risiko for brugernes færdsel.

Alt i alt har forandringerne haft det mål, at tilpasse anlægget aktuelle behov og udfordringer, så det fortsat kan fungere som byens vigtige park.

Økonomi

Herning Vands arbejder er alle afholdt af dem, og har ikke kostet Herning Kommune noget. Okkerbassinets materialeindbygning i campingområdet har kostet 227.000 kr. Den nye sti har kostet 150.000 kr. og nedtagning af træbroerne beløb sig til en samlet udgift på ca. 100.000 kr.

Besparelse på græsvedligehold

I 2023 blev det besluttet, at der skulle findes besparelser på græsvedligeholdet, som skal effektueres i 2023 og 2024. Det er et arbejde, som forvaltningen er i gang med at kvalificere.

Grøftkant som klippes 1 gang årligt. Foto: Louise Berg Hansen

Det er målet om en besparelse på driftsøkonomien, som er den primære årsag. Men målene om øget biodiversitet og reduktion af CO₂-udledning er afledte sidegevinster. Besparelserne har den oplagte afledte konsekvens, at der vedligeholdes mere ekstensivt visse steder. Det forventes at have gavnlig effekt for biodiversiteten, idet flere forskellige urter og smådyr kan indfinde sig. Det betinger også en reduktion i CO₂-udledningen, ved at der køres mindre med maskiner, og der bindes mere CO₂ i græsset.

Økonomi

Besparelsen i 2023 var på 350.000 kr. For 2024 og fremefter er besparelsen på 700.000 kr. Der er ikke foretaget beregninger på CO₂-besparelsen.

Træplantninger

Ved Fuglsang Sø, omkring "festpladsen" og ved Det Blå Rum, er der etableret beplantning bestående af arter som eg og sargentsæble samt frugttræer ved Blå Rum.

I 2023 er der plantet træer ved indgangen ved Dalgas Allé, og der er startet op på en udskiftning af randbeplantningen overfor staudehaven. Derudover er der udført mindre træ-efterplantningsopgaver forskellige steder i Herning.

Økonomi

Sammenlagt er der plantet træer i 2023 for ca. 160.000 kr.

Træfældninger

Der er øget fokus på at efterlade fældede eller væltede træer til naturligt forfald til gavn for insekter og smådyr, hvor det vurderes at være foreneligt med et områdes karakter og fremtoning. Dette er sket fx i skovpartiet i Sdr. Anlæg og Anlægget i Kibæk.

Derudover arbejdes der løbende på at sikre bevaring af særlige træer, dels gennem lokalplanarbejde, dels ved at følge op når det konstateres, at træer på kommunal jord er fældet eller udsat for

skade uden forudgående aftale. I 2023 har en enkelt sag ført til erstatningskrav.

Træ på HP Hansensvej som er blevet beskadiget ved gravearbejde. Foto: Anne Kirstine Kjær

Hærværk på træer

En kedelig anledning, med konstateret hærværk af grov karakter på bevaringsværdige store træer i Haunstrup, er blevet politianmeldt. Politiet har igangsat en undersøgelse, men henblik på at finde gerningspersonen. Hærværk på træer og inventar i det offentlige rum kan være svære at forfølge, men Politiets opmærksomhed kan have præventiv effekt.

Store træer i byerne er vigtige at bevare, både som levested for andre arter og til rekreative formål for brugere i almindelighed. Når træer er udpeget til bevaring, f.eks. gennem lokalplanlægning, og der forvaltes efter det i forhold til eventuelle modstridende naboønsker, er det vigtigt at håndhæve hensynet.

Hvis der findes en gerningsperson, rettes der krav om erstatning for den værdi, som træerne repræsenterer og for udgifter til retablering.

Klimatilpasning

I Gisselfeldparken, hvor større områder i våde perioder er meget vandlidende, er der i løbet af 2023 planlagt etablering af et forløb af lunke til opsamling af overfladevand. Målet er at undgå, at større græsarealer står under vand og at forbedre brugsværdien af græsplænen omkring lunkerne.

Udover klimatilpasningsprojektet er der planlagt en styrkelse af forbindelsen mellem parken og Fuglsang Torv. Det sker dels ved etablering af en sti igennem parken, som munder ud ved torvet, dels ved at styrke den visuelle forbindelse ved at samle 5 små legebakker i én større udsigts-/kælkebakke, der placeres i en åben akse igennem parken.

Konklusion på målet

Det vurderes, at målsætningen om udvikling af bynær natur i 2023 er opfyldt.

Gisselfeldparken i Herning. Foto: Anne Kirstine Kjær

Aktiviteter planlagt i 2024

I 2024 er det planen at etablere en p-plads ved Arnborg Badesø, for at forbedre parkeringsforholdene for brugerne, og undgå

trafikale uhensigtsmæssige og farlige situationer under spidsbelastninger med mange brugere. Forvaltningen har dialog med lodsejerne om placering og en aftale om etablering af p-pladsen.

For at imødekomme den udfordring for færdslen, som nedlæggelse af træbroerne i Vildbjerg Søpark giver anledning til, er det planen, at der etableres en sti i 2024, så man kan komme omkring søen.

I løbet af 2024 skal besparelsen på græsvedligeholdet evalueres og evt. tilpasses iagttagede behov og borgerhensyn.

Ved Hedeagerkirken gensås en del af blomsterengen, da blomsterne over et par år fortrænges af planter som tidsel og skræpper.

I Gisselfeldparken forventes det planlagte projekt til samling af overfladevand og etablering af kælkebakke/udsigtspunkt at blive udført.

I Vestre Anlæg forventes udskiftning af randbeplantningen overfor staudehaven at blive fuldført.

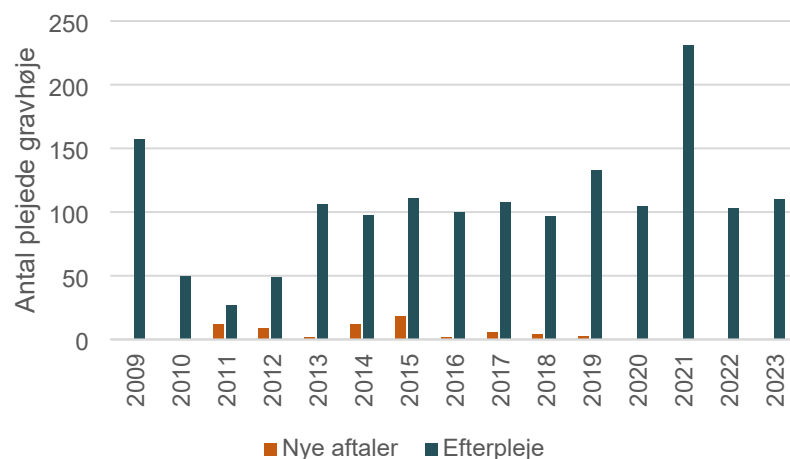
8. Kulturarv

Udviklingsmål

Hvert år laves der nye aftaler om pleje af ca. 20 fredede fortidsminder på private arealer. Det er typisk gravhøje, der ryddes for træer og buske. For at bevare og formidle vores fælles kulturarv vil Herning Kommune styrke borgernes bevidsthed og kendskab til kulturarven. Der sættes fokus på at øge adgangsmulighederne til vores fælles kulturarv.

Pleje af fortidsminder

I Herning Kommune er der registreret 979 fredede fortidsminder. Heraf er 669 gravhøje og resten fordeler sig på blandt andet voldsteder, milepæle, sten med inskriptioner samt linjeformede fortidsminder som diger, hjulspor og grøfter. Langt de fleste gravhøje og registrerede fortidsminder ligger på privat jord.

Figur som viser antallet af plejede gravhøje pr. år fordelt på nye aftaler om pleje og efterpleje af gravhøje, som der allerede er plejeaftaler på. Data: Herning Kommune

I 2023 blev der lavet efterpleje på 110 gravhøje. Målet om at lave 20 nye aftaler om pleje af gravhøje er ikke nået i 2023.

Økonomi

Udgiften til pleje af fortidsminderne beløb sig i 2023 til 86.563 kr.

Gravhøj. Foto: Herning Kommune

Konklusion på målet

Målet om kulturarv er kun delvist opnået, da der ikke blev indgået nye aftaler om pleje af gravhøje. Målet er 20 nye aftaler. Det er frivilligt, om man vil indgå i ordningen.

Aktiviteter planlagt i 2024

Pleje af gravhøjene fortsætter i 2024.

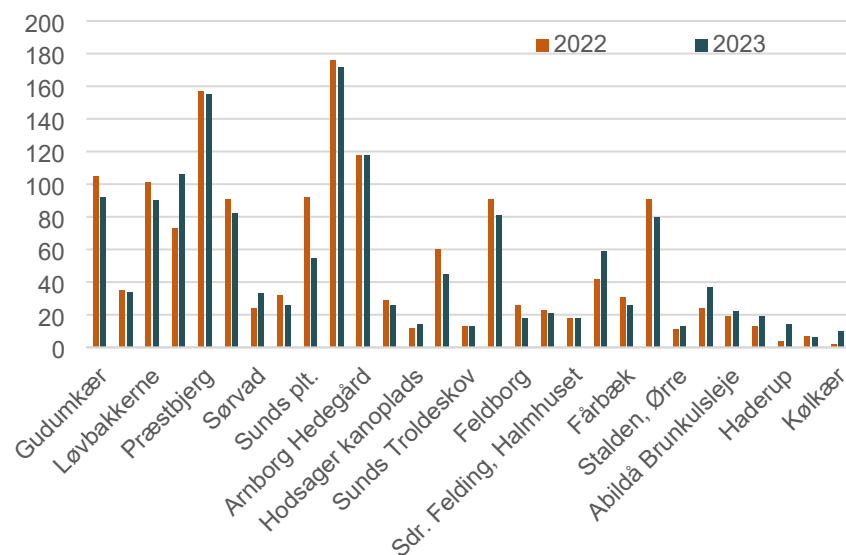
9. Friluftsliv

Udviklingsmål

Over de kommende år skal der udvikles en plan for friluftsliv i Herning Kommune. Planen skal beskrive kommunens overordnede planlægning af friluftsliv.

Overnatning i det fri

Overnatning i shelters er fortsat populært, og antallet af bookinger er steget med 2 % siden 2022. Dertil kommer overnatning i de shelters der ikke kan bookes, og som er til fri afbenyttelse på pladserne.

Figur som viser antallet af shelterbookinger fordelt på lokalitet. Data: Herning Kommune

De shelterpladser, der trækker flest besøgende til, er steder som Præstbjerg, Svanholm Sø, Gudumkær og Arnborg Hedegård. Også Løvbakkerne, Skarrild og Gødstrup Sø var populære i 2023.

I 2023 er der ikke kommet nye shelterpladser, men de 5 der kom til i 2022 blev alle booket mere i 2023 end i 2022. Det er pladserne Abildå Brunkulsleje, Bakkegården ved Løvbakkerne, Kibæk, Kølkær og Haderup, som borgerne lige så stille har fået øje på.

Det er fortsat tilladt at overnatte i telt, i hængekøje, under tarp eller lignende i en lang række af kommunens skove og naturområder. [Man kan booke shelters og finde skove med fri teltning via kommunens hjemmeside.](#)

Shelterplads ved Arnborg Hjemstavns hus, en af de ikke så benyttede pladser. Foto: Herning Kommune

Genskabelse af udsigt i Søby Brunkulslejer

Der er i 2023 kommet fornyet fokus på landskabsplejen i Søby Brunkulslejer. Her er der blevet ryddet og genskabt udsigt på ca. 3,5 ha meget kuperet terræn, skråninger og hede. Især oplevelsen langs den centrale vej Brunkulsvej er blevet højnet.

Samarbejdet med lodsejerne i området er vigtigt, og der er sat gang i udarbejdelse af en driftsplan for Søby Fredningen og den forventes færdig i 2024.

Økonomi

Landskabsplejetiltag i Søby Fredningen. Der er i 2023 brugt 182.365 kr.

Skrænt som er blevet ryddet for opvækst, så udsigten nu kan nydes. Foto: Peter Nedergaard Jensen

Forbedringer ved Arnborg Badesø

Ved Arnborg Badesø er der, i forlængelse af den eksisterende toiletbygning, etableret en tilbygning med omklædningsfaciliteter. Forholdene for brugerne er forbedret, så benyttelse af den meget populære badesø imødekommer oplevede forventninger og behov.

Økonomi

Etablering af omklædningen har kostet 250.000 kr.

Renovering af historisk jagthytte i Skov Olesens Plantage

Den idyllisk beliggende lille jagthytte "Rundetårn" i Herning Kommunes plantage, Skov Olesens Plantage, fik i 2023 en større renovering med ny sidebeklædning og nye vinduer samt udskiftning af rådramte dele i konstruktionen.

Økonomi

Der er brugt 41.445 kr. på renovering.

Hytten i Skov Olesen Plantage er blevet renoveret. Foto: Peter Nedergaard Jensen

Fornyelse af kanoisætningsbro ved Arnborg Anlæg

En ældre kanoisætningsbro er blevet udskiftet med en ny og har gjort området omkring Arnborg Anlæg og adgangen til Rind å endnu mere attraktivt.

Økonomi

Kanoisætningsbroen har kostet 70.082 kr.

Ny kanoisætningsbro ved Arnborg. Foto: Peter Nedergaard Jensen

Mountainbike

Der arbejdes på etablering af en sammenhængende cykelrute "Herning Ruten", som går rundt om Herning by og forventes at være færdig i første halvdel af 2024. I forbindelse med ruten er der lavet MTB-spor på Knudmosebjerget og i Ydunsparken.

På Knudmosebjerget er der etableret en ca. 420 meter nedkørsel. Det er den længste nedkørsel i Herning området og dermed ret unik.

Sporet i Ydunsparken består af ca. 310 meter blå spor med en opkørsel og nedkørsel samt 70 meter hoplinje. Det blå spor har fokus på gode sving og flow, imens hoplinjen byder på lidt sjov til dem, der kan lide luft under hjulene.

Økonomi

Sporene er finansieret af midler fra kultur og fritidsudvalget men på arealer, der administreres af Miljø, Natur og Infrastrukturudvalget. De to spor har kostet ca. 250.000 kr.

Dronefoto af MTB-sporet på Knudmosebjerget. Foto: Herning Kommune

Borgersamarbejdspuljen

Hvert år bliver der i samarbejde med borgere, og efter ansøgning, udført en række projekter, hvor kommunen bidrager med op til 50 % af udgiften, og arbejdet udføres primært af ansøger/foreningen selv, som også påtager sig den efterfølgende drift af anlæg. I 2023 er der ydet tilskud til 4 projekter:

- Madpakkehus og bærbuske ved legeplads i Sørvad
- Allé af japansk kirsebær ved Oasen Ørrevænget
- Udvidelse af Kølkær Park
- Biodiversitet på skovvænget i Haderup

Det nye madpakkehus i Sørvad. Foto: Thomas Hørby Andersen

Puljen tildeles projekter, hvor der er offentlig adgang, og hvor projektet er med til at realisere mindst 3 af parkpolitikens mål:

- 1) Udvikling af grønne områder.
- 2) Bevaring af grønne områder.
- 3) Træer i byerne.
- 4) Kort afstand til grønne områder.
- 5) Stier i de grønne områder.
- 6) Grønne indfaldsveje.
- 7) En stærk grøn profil.
- 8) En mangfoldighed af oplevelser.
- 9) Klimaet og de bynære grønne
- 10) Samarbejde med borgere.

Økonomi

Der blev i 2023 uddelt 126.000 kr. til projekter.

Konklusion på målet

Målet om, at der skal udarbejdes en plan for friluftslivet i kommunen blev opfyldt med den vedtagne strategi i 2015. [Friluftslivsstrategien kan ses på kommunens hjemmeside](#). Der er i 2023 blevet arbejdet med mange forskellige projekter, der fremmer friluftslivet i Herning Kommune. Målet vurderes derfor at være nået.

Aktiviteter planlagt i 2024

Udviklingen af kommunens friluftsfaciliteter vil fortsætte i 2024.

I Gudumkær Plantage vil shelterne blive skiftet ud med nye.

I Gjellerup Enge er der afsat midler til etablering af stier, boardwalk og formidling.

Der bliver arbejdet på en samlet formidlingsplan for arealerne omkring Løvbakke Naturcenter, Dyrehaven og de nye skovområder.

Der bliver igen, i 2024, mulighed for at søge midler i Borgersamarbejdspuljen.

10. Formidling

Udviklingsmål

Tilgængeligheden til naturen forbedres. Information og vejledning om kommunens naturarealer via hjemmeside, foldere og skiltning udbygges løbende.

2023 har været endnu et år med fart på naturformidlingen i Herning Kommune.

Arrangementer for skoler

Natur og Grønne Områder har tidligere haft et samarbejde med både Genbrug og Affald (GAF) og Børn og Læring (BL) omkring naturformidling. I år blev samarbejdet reduceret til at være mellem GAF og NGO, da BL har afskediget deres medarbejder. Derfor har vi skulle gentænke vores tilbud og tilpasse dem til den nye virkelighed med to medarbejdere til at løse opgaverne i stedet for tre. Det har fx resulteret i, at vi i år ikke har tilbudt juleture for daginstitutionerne.

Som et led i samarbejdet med GAF deltog vi i den landsdækkende Affaldsindsamling en søndag i marts i Løvbakkerne. O-løberne havde et arrangement samtidigt, så vi nød også godt af de borgere, der kom for at løbe o-løb.

I juni måned udbød vi bioblitz ved Fuglsang Sø, hvor vi registrerede og artsbestemte alt det liv, vi fandt – både planter og dyr. Her deltog Gullestrup Børnecenter.

Igen i år har vi tilbudt aktiviteter både i Præstbjerg og i Løvbakkerne i de første og sidste uger af børnenes sommerferie, det vi kalder Aktiv Ferie, hvor børn ifølge med voksne kan komme og prøve forskellige aktiviteter i naturen. Det er tydeligt, at vejret spiller en afgørende rolle. På de to dage med heldagsregn og blæst kom der færre familier end på de dage, der hvor der var almindeligt dansk sommervejr. Vi oplever generelt stor tilslutning

til Aktiv Ferie. Der kommer især mange bedsteforældre med børnebørn samt en hel del familier med andet modersmål end dansk til disse arrangementer.

I august afholdt vi for anden gang Søens Dag ved Fuglsang Sø. Denne gang sammen med Gullestrup Børnecenter. I år havde vi besøg af Kratluskerkande, der fortalte og faciliterede en workshop om sommerfugle, og vi undersøgte livet i og omkring søen, snittede og lavede popcorn og varm kakao over bål.

Ugerne 36 og 37 er "Åben Skole-Uger" i Herning Kommune. Her havde vi 15 klasser på besøg til madspild, sankning og bålmad. Eleverne var fra 2.-8. klasse, og alle fik tilberedt tre lækre retter mad.

I forbindelse med den internationale madspildsdag fredag d. 29. september havde vi hele uge 39 fokus på bæredygtig bålmad, og endnu flere elever kom på besøg.

Den vandrende fotoudstilling

Kibæk Fotoklub havde i 2022 modtaget midler fra puljen "Nytænkende natur- og kulturhistorisk formidling". Det resulterede i 13 meget smukke billeder, der alle går helt tæt på dyr fra den danske natur.

Dyrebillederne er indsendt af deltagere i Kibæk Fotoklubs aktiviteter i 2022 under overskriften "Naturen tæt på" og efterfølgende udvalgt. Disse 13 billeder blev trykt på vejrbestandigt materiale, så de kunne blive udstillet direkte i naturen. Det blev til fire helt unikke udstillinger, hvor billederne var en del af det eksisterende landskab og rigtig kunne komme til deres ret.

Billederne blev sat op og indviet, og derefter blev de hængende i nogle uger. Vi lavede en "Tip en 13'ner" med et spørgsmål til hvert billede, som børnene udfyldte til indvielsen, og som alle borgere

efterfølgende kunne tage ved indgangen, udfylde, aflevere og dermed deltage i lodtrækningen om nogle gode præmier.

Den vandrende fotoudstilling kunne bl.a. opleves i Løvbakke Dyrehave. Foto: Elsebeth Houe

Billederne har været udstillet i Løvbakke Dyrehave, på Præstbjerg Naturcenter ved Svanholm Sø og i Kibæk Lystanlæg. Alle steder, på nær ved Svanholm Sø, er det blevet holdt et indvielsesarrangement, hvor i alt 296 skolebørn har deltaget.

Grøn Inspirationsdag

Grøn Inspirationsdag sidste onsdag i august og Naturens Dag anden søndag i september er to meget store arrangementer, der afholdes i Løvbakkerne. Til begge arrangementer deltager de foreninger, der har deres daglige gang primært i Løvbakkerne men også andre steder i kommunen.

Grøn Inspirationsdag er for børn og personale fra daginstitutioner i Herning Kommune. Den løb igen af staben den sidste onsdag i

august, og vejret var helt fantastisk. Det overordnede tema var igen i år at inspirere til grønne aktiviteter indenfor natur, udeliv, science, miljø og bæredygtighed. Dagen bød på 20 forskellige stande med forskellige aktiviteter, hvor børn og voksne sammen legede, lyttede, smagte og undersøgte. Den store og meget rolige malkeko var et tilløbsstykke, og det samme var standene med vandleg og cykling.

Det store programudbud er muligt, fordi mange forskellige aktører står sammen om at løfte opgaven. Nogle institutioner bød også ind med aktiviteter. Det blev igen i år et tilløbsstykke, hvor omkring 1200 glade børn og personale havde en dejlig aktiv og inspirerende dag i Løvbakkerne – og i år fik vi endda besøg af TVMidtvest også.

Vilde Blomsters Dag

Vilde blomsters Dag blev i år afholdt ved Fuglsang Sø i bagende sol. Det var heldigvis muligt at gå i skygge under taget ved Det Blå Rum før og efter gåturen, hvor vi samlede de vilde planter, vi kom forbi, og vi havde masser af drikkevarer med, så deltagerne klarede skærene – dog ikke uden at blive lidt forbrændte.

Velkommen til tilflyttere

Vi har deltaget i By, Erhverv og Kulturforvaltningens velkomstmøde for tilflyttere, der er blevet afholdt på Herning Bibliotek. Der var tilmeldt omkring 70 tilflyttere, og stemningen og oplæggene var gode. Der var mange relevante spørgsmål til angående rekreative muligheder og naturoplevelser i og udenfor byerne. Arrangementet er en god platform til at nå ud til mange interesserede borgere.

Naturens Dag

Til Naturens Dag i år bød borgmesteren velkommen og solen skinnede lystigt. Vi havde fornøjelsen af at have besøg af cirka 600 gæster.

Naturens dag byder på mange forskellige oplevelser. Foto: Elsebeth Houe

Temaet var i år "under overfladen", og der var mange muligheder for gode oplevelser i naturen, bl.a. kunne man gå et natureventyr, blive klogere på bier og stjerner og Danmarks natur, fange vilde insekter, lave snobrød, opleve solsystemet, smage vildt, lave bålpandekager, spille naturbingo, køre en tur med hestevogn, lede efter liv i søen og meget mere.

Arrangementet er et resultat af et samarbejde mellem DN, Herning Kommune og mange andre aktører. Som noget nyt havde vi i år besøg af Mikkel fra Arternes Verden. Han havde taget en masse spændende ting med, som han fortalte om – både skeletter, skind og levende dyr, fx kæmpetusindben, agatudse og slange. Han var helt klart trækplaster, og nogle af børnene havde fået deres forældre med, fordi de fulgte Mikkel på Tiktok og gerne ville møde ham.

Regulering i Løvbakke Dyrehave

Reguleringsjagt i Dyrehaven er fortsat oplagt at tænke sammen med formidling. De børn og andre borgere, der har været med, har alle fået en stor oplevelse – både med jagtparaden, opbrækning af dådyrene, læring om fordøjelsessystemet hos drøvtyggere, undersøgelse af de indre organer og afslutningsvis smagning af grillet dådyrkød.

Black Friday

Black Friday er et lidt mindre men bestemt meget hyggeligt arrangement, som vi i år afholdt for tredje gang. Arrangementet er for alle og foregår ude i mørket fra kl. 19-21. Her deltog Astronomiforeningen også.

I år deltog over 100 børn og voksne. Der var mulighed for forskellige aktiviteter i mørket, og vi havde tændt masser af fakler og anrettet bålsteder for at skabe rum i mørket til hygge og fordybelse. Man kunne bl.a. lave et x og o-spil af naturmaterialer, og her blev der produceret mange julegaver til bedsteforældre.

Black Friday foregår om aftenen. Foto: Elsebeth Houe

Vejret var frostklart og for første gang i arrangementets historie også stjerneklart, så der var ikke et øje tørt hos stjernefolket, og kikkerterne blev flittigt brugt. Vi serverede Dahl, dådyrpølser og varm saft, og familierne gav alle udtryk for, at det var SÅ hyggeligt. En familie var endda med for tredje gang og sagde farvel med ordene: Vi ses næste år!

Litteratur i landskabet

Samarbejdet med biblioteket blev i år til en fuldt booket svampetur i Skov Olesens Plantage under konceptet "Litteratur i landskabet". Her stod vi for ruteplanlægning og naturformidlingen om svampe og nedbrydning, og bibliotekaren læste op fra litteratur om efterår og svampe.

Vi har også afholdt et bæredygtigt bålmadskursus i Løvbakkerne, hvor der både blev sanket urter, anvendt madspiltsprodukter og tilberedt tre lækre retter mad over bål.

Under Børnefolkemødet i oktober udbød vi naturkunst-forløb i Løvbakkerne. Her deltog 4.- 5. og 6. årgang fra Arnborg Skole. Overskriften for Børnefolkemødet var "Bæredygtighed i børnehøjde", og naturkunst eller "land-art", som det også kaldes, der er betegnelsen for at lave kunst i naturen, med naturen, passede som fod i hose til den overskrift. Eleverne fik samlet naturmaterialer og lavet de flotteste kunstværker på og i træerne langs asfaltstien.

Naturkunst. Foto: Elsebeth Houe

I Land Art er selve meningen med værket, at det indgår i naturens kredsløb og nedbrydes, præcis som alt andet levende, der fødes, vokser op, bliver gammelt og forfalder for til sidst at dø. Det kan tage få sekunder eller flere år, før naturen igen har overtaget materialerne – og i Løvbakkerne er der, i skrivende stund, stadig spor efter eleverne fra Arnborg Skole.

Rullende naturformidling

2023 blev også året, hvor vi afprøvede rullende naturformidling, dvs. formidling på ex Bytoften i Tjørring og Toftebo i Hammerum. Fælles for borgerne begge steder er, at de har udfordringer i forhold til direkte adgang til naturen. Bilen blev pakket med alle mulige genstande fra naturen, udstoppede, tørrede, garvede eller i sprit, som blev stillet frem og brugt i naturformidlingen, så flest mulige sanser kom i brug. Bytoften kom efterfølgende på besøg i Løvbakkerne for at smage nogle af de grillede dådyrpølser, som de havde hørt om ved besøget derhjemme. Det blev også til et besøg på Sunds Bibliotek, hvor det bl.a. handlede om naturen i Herning Kommune, sankning, kryddersnaps og forslag til aktiviteter i og med naturen. Her fik borgerne bl.a. lavet et billede med tørrede eller pressede blomster og prøvet kræfter med hammertryk.

"Kom ud, mand!"

Kom ud, mand! er i Herning Kommune et samarbejde mellem Bevæg dig for Livet, Sundhed og Ældre og Natur og Grønne Områder.

Hold 3 blev afholdt i årets første halvår. Erfaringerne fra 2022 viste, at det giver bedst mening at starte i den mørke tid og lade solen gå sin gang, så holdet afslutter til sommerferien. Det modsatte viste sig at være sværere både at planlægge og afholde, da det de sidste mange gange var mere eller mindre mørkt, allerede fra mændene ankom. Forum for Mænds Sundhed har ligesom sidste år stået bag en omfattende evaluering bestående af såvel spørgeskemaer til alle på holdet samt kvalitative interviews med flere af mændene. Evalueringerne er meget

positive, og mændene giver udtryk for, at forløbet gør en reel forskel for dem, der hvor de er i deres liv.

Deltagerne i Kom ud, mand! Prøver mange aktiviteter. Foto: Elsebeth Houe

Forum for Mænds Sundhed inviterede til "Kom ud, mand!"-Afslutningskonference i Korsør. Her fortalte vi, hvordan vi har gjort i Herning Kommune, og andre kommuner bidrog med deres erfaringer.

Det viser sig, at vi har fundet en model, der taler til mange. Andre kommuner har været meget interesserede i at høre om vores erfaringer, og vi har afholdt møder med kommuner fra hele landet - fra Ringkøbing-Skjern over Norddjurs til Lejre. Vi har ligeledes fået meget opmærksomhed i pressen. Både vores lokale Herning Folkeblad og i andre medier, fx Kommunal Sundhed, der udgives af Dagens Medicin. Det er et nyhedsbrev, som udkommer to gange om ugen. Målgruppen er politikere, medarbejdere og andre

interessenter indenfor det kommunale sundhedsvæsen. Vi er endda nået helt til Christiansborg.

Bålet er en central del af Kom ud, Mand! Foto: Elsebeth Houe

I forbindelse med konferencen om ulighed i sundhed sagde vi ja til, at de måtte bruge et foto af "vores" mænd, der laver naturtræning ved Gødstrup Sø, i den afsluttende skrivelse. Ældresagen har også været på besøg hos Hold 1, der stadig mødes en gang om måneden på egen hånd. De og alle andre er meget interesserede i, hvordan det kan være, at vi har så stor succes med, at mændene fortsat mødes og er blevet en vigtig del af hinandens netværk. En vigtig pointe er her, at vi faciliterer aktiviteter i en ramme, der fremmer relationer på kryds og tværs mellem mændene, så de på 12 gange lærer hinanden at kende i forhold til både stærke og mindre stærke sider.

Vi vil gerne gøre brug af erfaringerne fra "Kom ud, mand!", og derfor har vi i samarbejde med Ung Herning udbudt et hold, som

vi kalder "Nature Girlz". Her vil vi invitere unge piger i sårbare positioner til at komme med ud i naturen, hvor de i trygge rammer skal prøve kræfter med bålmad, teambuilding, mindfulness og meget andet.

Styrket natur og kulturhistorisk formidling

I år har Herning Kommune fået tre nye natureventyr i henholdsvis Gjellerup Enge, Skarrild og Haderup, hvilket vil sige, at der nu er 10 eventyr fordelt over hele kommunen.

Titel på Natureventyr	Område	Gennemført	Artal for eventyr
Bæverbruden som blev pist væk	Præstbjerg Naturcenter	302	2022
Da Sif fik superkræfter	Løbakke Naturcenter	387	2022
Tatonka og det store naturmysterie	Svanholm Sø	161	2022
Ivans store rejse	Søby	118	2022
Mysteriet om Lines onkel, der sporløst forsvandt	Birk	113	2022
Otto og det forsvundne kødben	Knudmosen	173	2022
Karen og den forsvundne lærer	Ørre Plantage	104	2022
Mille og Sif redder Gjellerup Enge	Gjellerup Enge	94	2023
Felix i den store troldmandsdyst	Haderup	35	2023
Da Åmanden Stjal Skarrilds amulet	Skarrild	27	2023
Eventyr gennemført i alt		1514	
Eventyr gennemført i 2023		711	
Børn og voksne aktiveret (4.5 gns)		6813	

Tabel som viser hvor mange gange de enkelte eventyr er gennemført, hvor de findes og hvornår de er oprettet. Data: Herning Kommune

I alt har 711 familier været på eventyr i kommunen i 2023. Det er et lidt lavere tal end for 2022, hvor antallet af gennemførte natureventyr var på 803. Eventyrene er generelt meget højt ratet, og i tabellen ses også at de to eventyr, som vi endnu ikke har indviet officielt (Skarrild og Haderup, der blev færdige ultimo oktober), allerede er besøgt af 62 familier.

I maj blev Gjellerup Enge-projektet indviet. Første årgang fra Linnebjergskolen deltog hele formiddagen i en anden indvielse, nemlig indvielsen af Natureventyret i Gjellerup Enge. 80 børn gik turen, hørte eventyret og løste forskellige opgaver undervejs. Siden da har endnu 94 familier været på eventyr-tur i engene.

I efteråret havde vi usædvanligt koldt, vådt og blæsende vejr. Det afspejles selvfølgelig også i antallet af gennemførte eventyr. Til gengæld var sommervejret perfekt til at tage på Natureventyr, hvorfor vi havde hele 172 gennemførte natureventyr alene i juli måned.

31. maj indviede vi Natureventyret ved Nygård Gamle Skole i Ørre. Natureventyret blev færdigt i 2022, men der nåede vi ikke at afholde en egentlig indvielse. Indskolingen fra Sinding-Ørre Midtpunkt var med til en festlig dag, hvor der blev gået i skole og siddet på skolebænken som i de gode gamle dage og leget gamle lege i frikvartererne. Her havde vi god hjælp fra Museum Midtjylland og deres gamle legeredskaber og frivillige hjælpere. Natureventyret blev naturligvis også gennemført, dvs. gået, læst og løst. Fælles for alle 10 natureventyr er, at børnene undervejs bliver klogere på de dyr og planter, der befinder sig netop i dette område. I skoven ved Nygård Gamle Skole ligger der bl.a. et stort grævlingekompleks, der vokser tyttebær og der er en fin hedesø med masser af liv, som børnene kommer forbi undervejs.

Eventyrene i Haderup og Skarrild skal indvies i foråret 2024, hvor der også holdes et større arrangement i Knudmosen med deltagelse fra en af kommunens skoler.

Søby Brunkulsmuseums har siden 2022 arbejdet med fornyelse i formidlingen. Dette blev færdiggjort, bl.a. med filmklip, billeder, lyd og mulighed for bevægelse. Det næste større projekt, der tildeles puljemidler, bliver Ålandet, som tænker i sammenhænge og tilgængelighed for alle borgere langs Skjern Å-systemet.

Færdsel på isen

Der blev i 2023 vedtaget en ny praksis for færdsel på isen og kommunikation herom. Praksis er, at færdsel på isen som udgangspunkt er tilladt, og at der ikke opsættes skilte ved søerne. Der kommunikeres på hjemmesiden om opmålte istykkelser på 8 udvalgte søer, og der informeres generelt om fokus på ansvar og sikkerhed, som brugerne skal udvise ved benyttelse.

Skoleklokken på Nygård Gl. Skole. Foto. Elsebeth Houe

Konklusion på målet

Der er i 2023 blevet afholdt arrangementer for både voksne og børn. Der er arbejdet med direkte formidling og indirekte, hvor de besøgende selv finder rundt og finder information og vejledning. Målet vurderes derfor at være nået.

Aktiviteter planlagt i 2024

I 2024 venter nye spændende muligheder for at bringe naturen i spil for alle borgere, både i nye og i tidligere afprøvede samarbejdskonstellationer. Kom ud, mand! Hold 4 starter til februar, Nature Girlz er planlagt til midt forår, og kalenderen er allerede nu pænt fyldt ud med arrangementer for store og små.

Billederne fra den vandrende fotoudstilling bliver i 2024 hængt op på nogle af Herning Kommunes sheltere, så de fortsat kan sprede glæde i naturen.

Konklusion på naturindsatsen

Der er i 2023 blevet arbejdet med alle 10 mål i naturpolitikken. Mange gode projekter, store som små, er blevet gennemført, og tilsammen har indsatsen for naturen og friluftslivet skabt flere muligheder for oplevelser for kommunens borgere.

Værd at bemærke

Der er flere projekter, som er værd at bemærke i denne årsrapport.

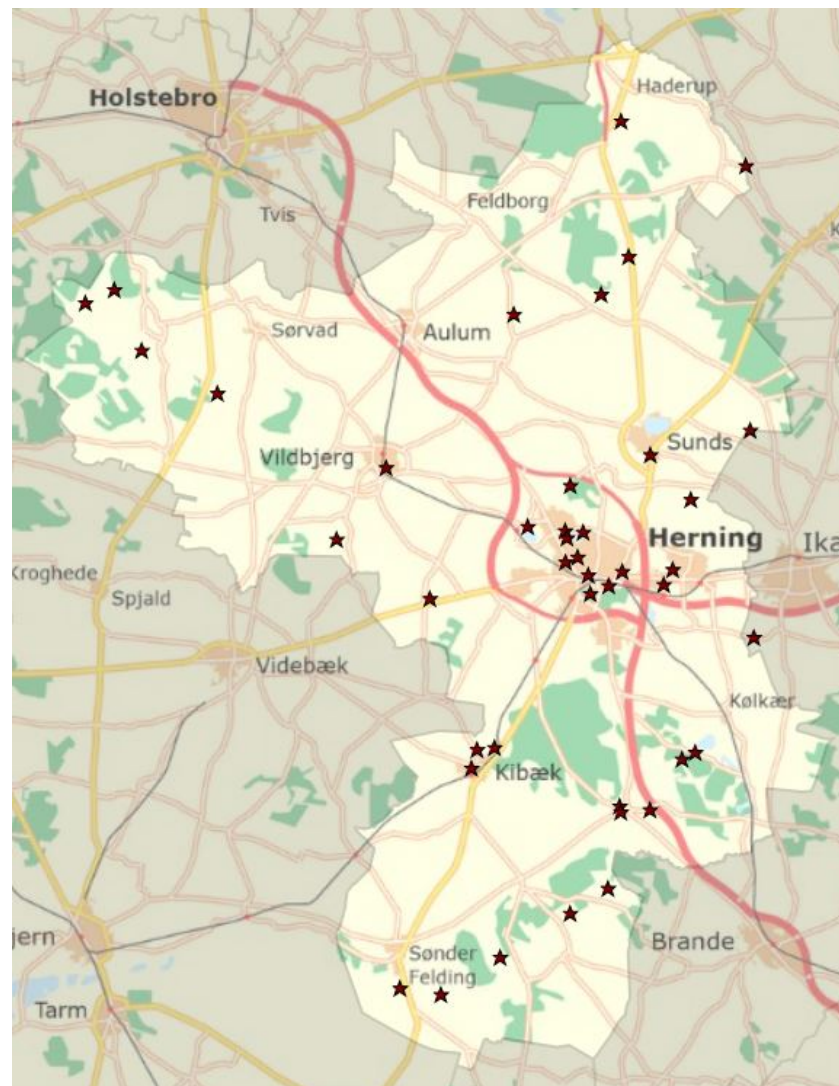
- 164 individer af brunpletvinge registreret
- 200 eller mere deltog i Gjellerup Enge indvielsen
- 4,9% mere eng registreret
- 117 nedlagte mårhunde
- 8-9 km vandløb sikret målopfyldelse
- 2 nye vandhuller til sjældne padder
- 480 ha natur udbudt til græsning
- 150,1 ha faunastriber
- 1 mulig fredning af park
- 110 plejede gravhøje
- 1.555 bookninger af shelters
- 1 ny kanoisætningsbro
- 800 m ny MTB-rute
- 711 gennemførte natureventyr formidling

Målopfyldelse på 8 ud af 10 mål

Der er målopfyldelse på 8 ud af 10 naturpolitikmål. De 2 mål, som ikke er opfyldt, er vandløb og søer samt kulturarv.

Samlet set er der blevet gennemført vandløbsrestaureringsprojekter, som sikrer målopfyldelse i cirka 8-9 kilometer vandløb. Målet om målopfyldelse i 25 km vandløb er dermed ikke nået.

Målet om kulturarv er kun delvist opnået, da der ikke blev indgået nye aftaler om pleje af gravhøje i 2023. Målet er 20 nye aftaler. Det er frivilligt, om man vil indgå i ordningen.

Kortet viser, med stjerner, hvor de beskrevne indsatser og aktiviteter i denne årsrapport er beliggende i kommunen. © GeoDanmark-data fra Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur og Danske kommuner. Data: Herning Kommune